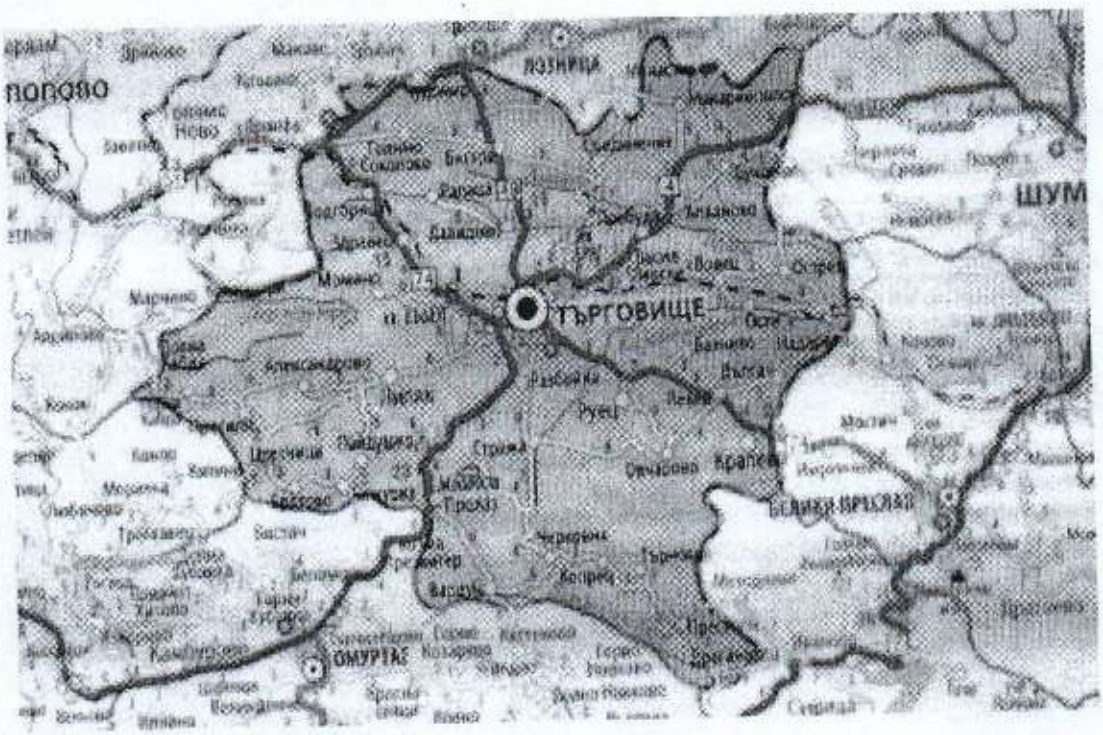
ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ
ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ
НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЩИНА ТЪРГОВИЩЕ
2024 - 2026 г.

Приета с Решение № 19 по Протокол № 7 /25.04.2024 г. на Общински съвет Търговище

АПРИЛ 2024 г.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Подкрепата за личностно развитие на децата и учениците се организира и осигурява в съответствие с утвърдените областни и общински стратегии за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците. Тя трябва да осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им и за пълноценното им участие в общността на детската градина и на училището. Подкрепата за личностно развитие трябва да се предоставя в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете и на всеки ученик и чрез включване на ресурси, насочени към повишаване мотивацията за активно включване в учебния процес и към създаване на възможности за равен старт на децата и учениците в социалния живот и пълноценна личностна реализация.

Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование и се реализира в съответствие с принципите в Закона за предучилищното и училищно образование. То е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.

1.1. Нормативни основания

Общинската стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Търговище 2024-2026 г. е разработена въз основа на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Търговище 2024-2026 г. (приста от Областен съвет за развитие на област Търговище с Решение № 1 от Протокол № 37/02.04.2024 г.) по чл. 196, ал. 5 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), в изпълнение на разпоредбата на чл. 197, ал. 1 и ал. 2 от ЗПУО и чл. 5 от Наредбата за приобщаващото образование.

В основата на Общинската стратегия стои Анализът на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Търговище по чл. 196, ал. 3 от ЗПУО, приет от Общински съвет Търговище с Решение № 14 по Протокол № 3/21.12.2023 г.

1.2. Общи принципи за подкрепата за личностно развитие (ПЛР) в контекста на нормативната уредба - Закона за предучилищното и училищното образование и Наредба за приобщаващото образование

Законът за предучилищното и училищното образование /ЗПУО/ определя образованието като национален приоритет, чрез който се гарантира прилагането на основополагащи принципи, като:

- ориентираност към интереса, към мотивацията и към възможностите на детето и на ученика;
- равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация;
- иновативност и ефективност в педагогическите практики;
- хуманизъм и толерантност

Законът за предучилищното и училищното образование и Наредбата за приобщаващото образование определят два вида подкрепа за личностно развитие - обща и допълнителна.

Обща подкрепа за личностно развитие по чл. 178, ал. 1 от ЗПУО	**Допълнителна** подкрепа за личностно развитие по чл. 187 от ЗПУО
Насочена към развитието на потенциала на всяко дете и ученик.	Насочена към деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания, след извършване на оценка на потребностите.
1. екипна работа между учителите и други педагогически специалисти; 2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО; 3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език (само за детските градини); 4. допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове; 5. консултации по учебни предмети; 6. кариерно ориентиране на учениците; 7. занимания по интереси; 8. библиотечно-информационно обслужване; 9. грижа за здравето; 10. осигуряване на общежитие; 11. поощряване с морални и материални награди; 12. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение; 13. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения; 14. логопедична работа.	1. работа с дете и ученик по конкретен случай; 2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна, на комуникативните нарушения и при физически увреждания; 3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти; 4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за ученици със сензорни увреждания; 5. ресурсно подпомагане за ученици със специални образователни потребности. Съгласно Наредбата за приобщаващо образование, допълнителната подкрепа е: • краткосрочна (минимум 1 учебна година, максимум - до края на етап на обучение) • дългосрочна - повече от един етап или степен на обучение или за целия период на обучение

Приобщаващото образование дава възможност за личностно развитие на всички деца и ученици, като им се осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда. Подкрепата за личностно развитие се прилага в съответствие с индивидуалните образователни потребности на децата и учениците (чл. 176, ал. 1, ал. 2 от ЗПУО и чл. 4, ал. 1 и ал. 2 от НПрО).

Важен принос за изпълнението на стратегията ще има стартиралият през 2024 г. Проект BG05SFPR001-1.001-0001 **„Успех за теб“,** който се реализира по Програма „Образование“ 2021-2027, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+). Проектът е с продължителност 60 месеца, не по-късно от 31.12.2027 г.

Дейност 1. Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти, вкл. нови в системата учители за осъществяване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, както и обучения на непедагогическия персонал, вкл. образователни медиатори и социални работници за подпомагане на обучението, в съответствие с одобрени програми за професионалното и кариерното им развитие.

Дейност 2. Интензивна работа с родители на ниво училище за формиране на положителни нагласи към образованието и за пълноценното им участие в образователния процес.

Дейност 3. Допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученици със специални образователни потребности, в риск, с хронични заболявания и изявени дарби за трайно приобщаване в училищното образование.

Дейност 4. Допълнителни обучения за обща подкрепа за достъп и трайно приобщаване в

училищното образование.
Дейност 5. Провеждане на занимания по интереси, междуучилищни дейности и кариерно ориентиране и консултиране за обща подкрепа в училищното образование.
За организиране и координиране на процеса на осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в детската градина и училището в началото на всяка учебна година със заповед на директора се определя координатор, който координира работата на екипите за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) и дейностите с педагогическите специалисти и с родителите във връзка с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците (чл. 7 от НПрО).
Съгласно чл. 188 от ЗПУО и чл. 70 от НПрО допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя въз основа на извършена оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците.

2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ГОТОВНОСТТА НА ОБЩИНА ТЪРГОВИЩЕ И НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ

2.1. Състояние на общинската мрежа от образователни институции през учебната 2023/2024 г.

Към момента на изготвяне на стратегията в община Търговище съществуват следните образователни институции:
• **21** училища, като от тях 16 са общински и 5 държавни, от които: 11 основни, 2 средни, 5 професионални, 1 специализирано, 1 обединено и 1 специално училище;
• **13** детски градини, от които 12 общински и една частна;
• 1 общински Център за подкрепа за личностно развитие - Обединен детски комплекс Търговище (ЦПЛР-ОДК);
• 1 държавен Център за подкрепа за личностно развитие - Център за специална образователна подкрепа (ЦСОП) Търговище;
• 1 държавно специализирано обслужващо звено - Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Търговище (РЦППО).
Към две професионални гимназии в община Търговище - Професионална гимназия по туризъм и ХВТ "Алеко Константинов" и Професионална гимназия по електротехника и строителство има несамостоятелни общежития.

2.2. Информация за осъществяването на общата подкрепата за личностно развитие на децата и учениците в община Търговище

Общата подкрепа за личностно развитие е насочена към развиване на потенциала на всяко дете или ученик и се осигурява от постъпването им в детската градина или в училището, съобразно техните индивидуални потребности. С направените промени на нормативните актове, отнасящи се до приобщаващото образование, се откриха възможности от образователните институции за:
• дейности за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения и изяви на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, гражданското, здравното и интеркултурното образование, образованието за устойчиво развитие, както и за придобиване на умения за лидерство;
• дейности, свързани с образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически участия и изяви по проекти, програми и други на общинско, областно, национално и международно равнище;
• обучение по учебни предмети и модули, както и участие в дейности, чрез които се придобива допълнителна подготовка от учениците, определена в съответствие с

интересите и заложбите им.
Акцентира се върху провеждането на *занимания по интереси*, посредством които се подкрепя развитието на ключови компетентности, патриотично, гражданско, здравно, екологично и интеркултурно възпитание. Насърчават се иновациите и креативното мислене на децата и учениците. Заниманията по интереси се организират приоритетно в тематичните направления: "Дигитална креативност", "Природни науки", "Математика", "Технологии", "Изкуства и култура", "Гражданско образование", "Екологично образование и здравословен начин на живот" и "Спорт".
Приоритети на предстоящия стратегически период са превенцията на насилието и преодоляването на проблемното поведение, обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.
След направените промени в нормативните актове във фокуса на внимание е нова категория деца, а именно необхванатите четиригодишни, които никога не са посещавали или са прекъснали посещението на детска градина, като предстои перманентно да се актуализира статусът им в общината.
Допълнителното обучение по учебни предмети може да бъде насочено към ученици, които имат системни пропуски по даден учебен предмет, които са напреднали по даден учебен предмет, които са отсъствали от училище повече от 10 учебни дни по уважителни причини, за които се препоръчва такова обучение в плана за подкрепа и/или за компенсиране на липсата на взаимодействие на учителя с ученици, които се обучават несинхронно от разстояние в електронна среда при условията на чл. 115а, ал. 4 от ЗПУО.
През следващия период, при поява на епидемична или друга кризисна обстановка, обучението ще се осъществява от разстояние в електронна среда (ОРЕС) при интензивно взаимодействие между образователните институции. За застрашените от отпадане и/или изоставащите в усвояването на учебното съдържание се предвиждат компенсаторни мерки чрез допълнително обучение и занимания по интереси, като се използват различни начини за достъп до обучителни материали, в това число и подобряване на техническото оборудване на учениците с електронни устройства.
Потенциална възможност за разширяване обхвата на общата подкрепа за личностно развитие на децата и учениците е включването на образователните институции в разработването и участието в проекти.
На Регионално ниво обща подкрепа за личностно развитие се осъществява в детски градини, училища, ЦПЛР-ОДК Търговище, ЦМДИ Търговище, ОНЧ „Напредък-1864“ гр. Търговище, НПО и други образователни и културни институции, осъществяващи сходна дейност и развиващи интересите на децата и учениците.
Занимания по интереси се осъществяват в детските градини и училищата на територията на цялата община по национални и европейски програми - „Заедно в изкуствата и спорта“, „Успех за теб“, „България - образователни маршрути“, „Хубаво е в детската градина“ и др., като са сформирани групи в различни направления, с цел развиване на интересите и способностите на подрастващите.
В град Търговище функционират 19 спортни клуба по различни видове спорт, като спортна стрелба, художествена и спортна гимнастика, баскетбол, футбол, свободна борба, спортно ориентиране, тенис на корт, тенис на маса и др. Провежда се общински етап от ученическите игри, организират се спортни прояви като пролетен и есенен крос, турнир по тенис на корт, коледен турнир по народна топка и футбол за деца, международен турнир по свободна борба „Пламен Пенев“, държавен турнир по спортна стрелба, международно състезание по ориентиране „Купа Великден“ и др. състезания, организирани от българските спортни федерации (БСФ) и финансово подпомогнати от Община Търговище. Ежегодно след проведена анкета между журналисти, спортни деятели, представители на БСФ, експерти от общинска администрация и общински съветници се определя „Спортист на годината“ и „Отбор на годината“.

ЦПЛР-ОДК Търговище е извънучилищна образователна институция в системата на предучилищното и училищното образование, създадена през 2008 г. като приемащо звено на закритите Център за работа с деца, Школа за изобразително изкуство и Ученическа спортна школа, функционираща единствено на територията на община Търговище. Центърът осъществява подкрепа за личностно развитие на деца и ученици чрез:

• включване на подрастващите в организирани постоянни и временни групи за занимания по интереси в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство;

• подпомагане на кариерното ориентиране на учениците чрез дейности, насочени към стимулиране на развитието на личностни качества и придобиването на социални компетентности;

• участие на децата и учениците в общински, областни, национални и международни проекти и конкурси;

• организиране на масови мероприятия и публични прояви, с цел мотивиране и осигуряване на възможност за личностна изява;

• поощряване на децата и учениците с морални и материални награди за високи постижения.

Институцията се стреми да предлага дейности, които са привлекателни за младите хора. В ЦПЛР-ОДК функционират 12 клубни форми, като обучението се осъществява от квалифицирани преподаватели в 3 направления: „Наука и технологии", „Изкуство" и „Спорт". Дейността се провежда в 6 бази: в сградата на ОНЧ "Напредък-1864", ет. 2 на площад "Стоян Мавродиев"; в сградата на Школа за изобразителни изкуства на ул. "Севастопол" № 1; в Спортна зала „Иван Ангелов" на ул. „Св. Климент Охридски"; в Учебно-тренировъчен център на ул. „Христо Ботев" 12А; на спортна площадка в кв. „Изток"; в Работнически спортен комплекс на ул. „29-ти Януари" № 29.

Заниманията по интереси се осъществяват в организационно-педагогически форми (клубове/школи), като децата и учениците, които ги посещават са разпределени в групи по възраст и равнище на подготвеност. Организационно-педагогическите форми в ЦПЛР-ОДК Търговище са в следните три области:

• *Област „Науки и технологии"* - общо 3 профила: *„Приложно-технически"* - клуб „Дизайн", *„Хуманитарно-обществен"* и Гражданско образование - Търговищки ученически парламент, *„Екология и опазване на околната среда"* - Еко клуб „Сръчни ръчички".

• *Област „Изкуства"* - общо 3 профила: *„Музикално изкуство"* - Детска музикална школа „По ноти", *„Танцово изкуство"* - Детска фолклорна школа „Търговище" и *„Изобразително и приложно изкуство"*- Школа за изобразителни изкуства.

• *Област „Спорт"* - общо 2 профила: *„Колективни спортове"* - клуб „Баскетбол" и *„Индивидуални спортове"* - клубове по спортна гимнастика, по спортна стрелба, по тенис на корт, по художествена гимнастика и Кинезитерапия и ЛФК.

Към момента клубните форми на ЦПЛР-ОДК се посещават от 626 деца и ученици от предучилищна до училищна /18-годишна/ възраст, разпределени в 48 постоянни и 15 временни групи, които с желание развиват своите дарби, умения и получават възможност за изява. За възпитаниците от различните педагогически форми се планират участия в състезания и конкурси. Тази дейност е приоритетна в работата с подрастващите, тъй като чрез нея младите творци и спортисти получават възможност за изява, повишават своя опит и мотивация, изграждат критерии за оценка и самооценка на постигнатите резултати.

Институцията е организатор на множество събития - конкурси, спортни турнири, концерти, творчески продукции, изложби, обучения, доброволчески прояви и др. Годишно в календарния план на дейностите в ЦПЛР-ОДК са заложени над 40 инициативи организирани от институцията и над 60 участия на школите и клубовете в регионални, национални и международни състезания и фестивали. В Центъра работят

двама кариерни консултанти, които осъществяват дейности по кариерно ориентиране на ученици не само от община Търговище, но и от цялата област Търговище.
Дейностите по осъществяване на обща подкрепа в ЦПЛР-ОДК се организират в учебни години, като учебната година започва на 1 октомври и е с продължителност 12 месеца. Преподавателите осъществяват програма за лятна работа, включваща ваканционни занимания по интереси за деца и ученици.
От 2022 г. ЦПЛР-ОДК Търговище си партнира с Училищна Телерик Академия и на територията на институцията се провеждат курсове за обучение на ученици по програмиране и дигитални технологии. Със средства от бюджета на организацията и привличане на финансиране от национални програми на МОН, през последните години изцяло са обновени учебните кабинети на Музикалната школа, Търговищки ученически парламент и Школите за изобразително и приложно изкуство. С дейността си ЦПЛР-ОДК подпомага училищата в осъществяване на образователните задачи чрез надграждане на получените знания и умения, като предлага възможност за въвеждане на нови форми и методи на обучение, насочени към провокиране и задълбочаване интересите на младите хора. Перспективите за развитие се свързват с утвърждаването на институцията като методически център за провеждане на неформално образование, като дейността й е насочена към всички деца и ученици и е съобразена с потребностите, както на децата с изявени дарби, така и с деца от етническите малцинства, деца в риск и със специални образователни потребности.

Актуално състояние на постоянните клубни форми в ЦПЛР - ОДК Търговище

Направление	Брой обхванати ученици	Форми	Брой ученици във формите	Постоянни групи	Временни групи
Спорт	299	• Баскетбол	60	4 гр.	2 гр.
		• Спортна гимнастика	48	4 гр.	2 гр.
		• Художествена гимнастика	48	4 гр.	1 гр.
		• Спортна стрелба	49	4 гр.	1 гр.
		• Тенис на корт	26	2 гр.	1 гр.
		• ЛФК/Кинезитерапия	68	5 гр.	
Общо за направлението			299	23 гр.	7 гр.
Изкуство	261	• Изобразително изкуство	132	10 гр.	3 гр.
		• Приложно изкуство	13	1 гр.	1 гр.
		• Детска фолклорна школа	68	5 гр.	2 гр.
		• Детска музикална школа	48	4 гр.	2 гр.
Общо за направлението			261	20 гр.	8 гр.
Наука, технологии и гражданско образование	66	• Еко клуб „Сръчни ръчички“	40	3 гр.	-
		• Клуб „Дизайн“	13	1 гр.	
		• Търговищки ученически парламент	13	1 гр.	
Общо за направлението			66	5 гр.	
Общо за ЦПЛР-ОДК Търговище			**626**	**48** гр.	**15** гр.

ЦМДИ Търговище е създаден през 1975 г. като Младежки дом, а от 1990 г. носи наименованието Център за младежки дейности и инициативи и се обособява като самостоятелна институция към Община Търговище. С течение на времето институцията се утвърждава като културно-информационен и творчески център на младите хора в град Търговище, който стимулира творческото развитие на подрастващите и предоставя възможност за изява на техния талант. ЦМДИ открива млади таланти, стимулира творчеството им и е сцена за техните изяви. Към настоящия момент към Центъра

функционират следните формации: Балетна формация „Търговище“, Вокално студио „Ритъм“, Школа за модерен балет „Вега“, Представителен детско-юношески фолклорен ансамбъл „Шарено герданче“ и клуб по авиомоделизми „Аероелит“, както и Младежки консултативен кабинет, тенис на маса, клуб „Настолни игри“, като броят на децата, желаещи да се занимават с изкуство непрекъснато се увеличава. Творческите състави непрекъснато се развиват и постигат множество успехи в престижни национални и международни форуми, като отличията им получени от конкурси, фестивали, телевизионни формати и др. са многобройни. Центърът работи активно по национални младежки програми и проекти, като ежегодно инициира провеждането на трепинг-обучения за личностно израстване и професионално ориентиране на младите хора. ЦМДИ е инициатор на ежегодните конкурси „Слово и багра” и „Еко-фантазии”, които стимулират изявата на младите хора в различни направления.

ОНЧ „Напредък-1864“ гр. Търговище е културна институция, към която функционират 4 детски творчески състави в областта на танцовото и музикалното изкуство - модерен балет „Галакси”, детски танцов състав „Джумалийче”, театрална и вокална студии. Възпитаниците от художествените състави развиват своите таланти и активно участват в организираните от читалището дейности - традиционни празници, концерти, открити уроци, годишни продукции, градски мероприятия, конкурси, фестивали и др.

Предизвикателства:

• Подобряване на материалните бази съобразно съвременните изисквания и осигуряване на условия за пълноценен учебен, спортно-състезателен и творчески процес.

• Повишаване професионалните компетентности на преподавателите, създаване и прилагане на иновативни практики и авторски програми, свързани с откриването и подкрепата на личностните дарби и таланти на децата и учениците и от малките населени места.

• Привличане от училищата на утвърдени и квалифицирани специалисти за работа по програма „Заедно в изкуствата и спорта“, с цел пълноценно развитие на способностите на децата и учениците в съответните направления;

• Реализиране на форми за работа с родителите и привличането им като партньори и активни участници в процеса на развитие на техните деца.

2.3. Информация за осъществяването на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности (СОП) в община Търговище

Приобщаващото образование поставя акцент върху възможността всички деца и ученици да развият максимално своя капацитет. За осъществяването на успешно включване в образователна среда на децата и учениците със СОП е необходимо прилагането на ефективни форми, методи и средства, насочени към усъвършенстване и издигане качеството, достъпността и полезността на обучението и подпомагането.

Състав и особености на групата на децата и учениците със специални образователни потребности (СОП)

Децата и учениците със специални образователни потребности, които се обучават в община Търговище към началото на 2024 г. са разпределени по следния начин: общо 478 деца и ученици със СОП са интегрирани, от които 341 в училищата, 136 в детските градини и 1 в детска ясла. В Специално училище за ученици с увреден слух „Свети Иван Рилски" гр. Търговище се обучават 44 ученици, а в ЦСОП град Търговище 101 ученици.

Обхват на децата и учениците по видове СОП:

	Увреден слух	Нарушено зрение	Физически увреждания	Умствена изостаналост	Множество увреждания	Специфични обучителни трудности	Езиково-говорни нарушения	Нарушения на социалната адаптация
СУУУС и ЦСОП	44	3	0	8	90	0	0	0
Интегрирани в уч-ща и ДГ	6	4	14	92	21	182	112	46
Детска ясла	-	-	-	-	1	-	-	-

Изводът, който може да се направи от горепосочената информация е, че групата деца и ученици със специални образователни потребности, които се нуждаят от допълнителна подкрепа за личностно развитие е много разнообразна по своя състав и особености в отделните училища и детски градини в община Търговище. Това изисква конкретен подход при планиране на необходимите ресурси и адаптиране на институционалните практики към индивидуализирана грижа, както и гъвкави решения на място и в сътрудничество с другите институции.

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Търговище (РЦППО)

Центърът е специализирано обслужващо звено, на което е възложено да осъществява дейностите по: организационното и/или методическо подпомагане, дейности, свързани с квалификацията на педагогическите специалисти и дейности, свързани с провеждане на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

Материално-техническата база на Регионалния център включва три бази, една от които е в град Търговище. В нея са обособени: зала за групова терапия /сензорна терапия, двигателна терапия, игротерапия, музикотерапия/; зала за ерготерапия /кинезитерапия, мултисензорна терапия, двигателна активност/; зала за самоподготовка и провеждане на обучения /смарт дъски и компютърен кът, кът за отдих и занимания по интереси/; Монтесори кабинет; кабинет на логопеда и рехабилитатора на слуха и говора; кабинет за психологическа, невро- и биофийдбек терапия; кабинет за готварство и домакински умения. Всички зали и кабинети са модерно оборудвани и в тях се провеждат занятия от висококвалифицирани специалисти.

Предоставяната допълнителна подкрепа на децата и учениците със СОП, която провеждат специалистите от РЦППО включва:

- осигуряване на методическа подкрепа за подобряване на инфраструктурата и изграждане на физическа приобщаваща среда в зависимост от индивидуалните потребности на децата и учениците със СОП;
- провеждане на ранна диагностика и обхващане на децата и учениците със СОП;
- провеждане на обучения и семинари на педагогически и непедагогически специалисти;
- методическо подпомагане на учители от училища и детски градини;
- провеждане на информационни кампании за разясняване на възможностите за развитие и участие на децата и учениците в живота на общността чрез предоставяне на допълнителна подкрепа;
- дейности по ефективна комуникация с родители на деца и ученици със СОП и тяхното участие в информационни кампании, семинари, тренинги, дни на отворени врати, обучения на родители;
- привличане на семействата за активно участие в процеса на обучението. Формиране на родителски групи на деца със сходни проблеми и утвърждаване на ментори;
- формиране на мобилни групи от специалисти за ерготерапия по домовете и подготвяне на родителите за котерапевти на децата си;

• провеждане на терапевтични занимания на децата и учениците със СОП;
• осигуряване на ресурсни учители и други педагогически специалисти за допълнителна подкрепа в училища и детски градини, които не могат да си осигурят такава;
• участия на деца и ученици със СОП в тържества, празници, спортни и туристически мероприятия;
• консултиране относно възможностите за професионално образование и реализация;
• разработване и осигуряване на учебни помагала и пособия за деца и ученици със СОП;
• конференции за популяризиране на работещи модели за предоставяне на допълнителна подкрепа;
• организиране на кръгли маси за споделяне на добри практики.

В голяма част от училищата и детските градини със значителен брой деца и ученици със специални образователни потребности (ДУСОП) на ресурсно подпомагане са обособени и оборудвани ресурсни кабинети, осигурени са кабинети за работа на логопед и психолог. Общообразователните и специалните педагози работят в екип за оптимално развитие на потенциалите и индивидуалните възможности на всеки ученик.

Център за специална образователна подкрепа гр. Търговище (ЦСОП)
Центърът е единствената по рода си образователна институция в община Търговище за обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности от подготвителна група до дванадесети клас - интензивни и комплексни нужди. ЦСОП осъществява диагностична, рехабилитационна, корекционна и терапевтична работа с деца и ученици. Осигурява педагогическа и психологическа подкрепа и прилага програми за подкрепа и обучение за семействата на децата и учениците. За пълноценното функциониране на ЦСОП и осъществяването на общообразователна и допълнителна подкрепа се грижи екип от добре подготвени и квалифицирани специалисти: специални педагози, логопеди, психолог, педагогически съветник, рехабилитатор, образователен медиатор, възпитатели, учител занимания по интереси, медицинско лице, осигурено от община Търговище. Центърът разполага със съвременна и богата материална база и с достъпна архитектурна среда. Интериорът в самата сграда е организиран да отговаря на нуждите на децата с множествени увреждания и целите на провежданите с тях дейности: подходящо обзаведени класни стаи, според потребностите на децата в съответната групата; зали за провеждане на индивидуални и групови терапии; логопедичен и психологичен кабинет; сензорна зала; мека стая; библиотека на играчките; зала за социални и функционални дейности; зали за двигателна активност и рехабилитация; зала за психомоторна терапия; ателиета за работа с вълна, глина, хартия и природни материали; ателие за арт терапия, медицински кабинет; компютърен кабинет; библиотека; стая за родители и асистенти; открита спортна база с игрище. Предлага тристепенно столово хранене /кетъринг услуга/ и детско общежитие, което осъществява седмични грижи за деца със СОП. Учениците се обучават по индивидуални учебни програми по всички предмети и получават подготовка, съобразена с техните обучителни особености, възможности и потребности. Придобиват знания и умения за социална адаптация и професионална реализация. В процеса на обучение и възпитание водещи са формирането на положителни нагласи за възприемане на света, навици за самостоятелност, увереност и формиране на социални умения.

Специално училище за ученици с увреден слух "Свети Иван Рилски" (СУУУС)
Образователната институция е единственото в Североизточна България специално училище от интернатен тип, в което се обучават и възпитават деца и ученици с увреден слух от подготвителна група до XII клас. В училището се осъществяват консултативна, диагностична, корекционно-рехабилитационна и възпитателна дейности, гарантиращи успешната социализация, цялостно развитие на детето със слухови и множествени

увреждания. За рехабилитацията на слуха и говора се провеждат ежедневни индивидуални и групови занятия с всички ученици в специализирани кабинети. Извършва се и ранна рехабилитация на кохлеарно имплантирани деца с увреден слух.

Към началото на 2024 г. **осем училища и една детска градина** в община Търговище сами осъществяват допълнителната подкрепа. В тях са назначени специалисти и са оборудвани кабинети за осъществяване на специфичните обучителни дейности.

Обезпеченост на образователната система със специалисти за работа с деца и ученици със СОП

Община Търговище разполага с достатъчно дипломирани специалисти за работа с деца и ученици със СОП, поради географското си положение (между Шуменския и Великотърновския университет).

2.4. Работа с деца и ученици с изявени дарби

Образователните и културни институции на територията на община Търговище откриват, стимулират и развиват детския талант и оказват подкрепа за личностно развитие чрез реализиране на различни форми и програми за обучение. Работата с деца и ученици с изявени дарби се осъществява в училища, детски градини, ЦПЛР-ОДК Търговище, ЦМДИ гр. Търговище, читалища, школи, спортни клубове, частни езикови и образователни центрове и др.

В град Търговище функционират множество клубни форми, формации, състави, школи и спортни клубове, които са предпочитано място от децата и учениците за развиване на техните дарби и интереси: 12 клубни форми към ЦПЛР-ОДК Търговище, 5 формации към ЦМДИ Търговище", 4 детски творчески състави към ОНЧ „Напредък-1864" гр. Търговище; 2 частни школи - музикална школа "Нови гласове" и школа за изобразително изкуство "Артея" и 19 спортни клуба по различни видове спорт - два клуба по художествена гимнастика "Алегро" и „Светкавица-Поляница", два клуба по спортна гимнастика „Торнадо" и "Светкавица", два клуба по футбол "Светкавица-2014" и "Светкавица Търговище", 1 клуб по скокове на батут "Светкавица", 1 клуб по спортна стрелба "Светкавица", 1 клуб по баскетбол "Светкавица-Мебел стил", 1 клуб по свободна, класическа и самбо борба "Олимпиец", 1 клуб по спортно ориентиране „Вариант 5", 1 клуб по тенис на маса „Пътинженеринг-Т Светкавица", 1 клуб по тенис на корт „Тангра-95", 1 клуб по шахмат „Мисионис Търговище", 1 клуб по лека атлетика „Мисионис", 1 клуб по бокс "Светкавица", 1 клуб по карате/киокушинкай "Ояма" и др.

Наред със заниманията по интереси, на децата и учениците с изявени дарби се предоставя възможност за изява в конкурси, състезания и публични събития, организирани от местни образователни, спортни и културни институции. Възпитаниците на търговищките клубове и школи са носители на множество престижни отличия от участия в национални и международни състезания, конкурси и фестивали, което е висока оценка за работата с талантливите деца и младежи в общината.

ЦПЛР-ОДК Търговище, като общинска образователна извънучилищна институция е организатор на два конкурса и спортни прояви на общинско и национално ниво, като:

- Национален конкурс с международно участие „България в картини и слово" в три направления - литература, изобразително изкуство и мултимедийна презентация, включен в Националния календар на МОН за изяви по интереси на децата и учениците;
- Общински конкурс за изпълнители на популярна песен „Парад на песента";
- Общински турнири от Ученическите игри по: волейбол, баскетбол, футбол, тенис на маса и бадминтон;
- Пролетен и есенен лекоатлетически крос;
- Коледен турнир по народна топка и футбол в зала;
- Публични прояви без състезателен характер, подкрепящи развитието и изявата на

детския талант - концерти, изложби, пленери, творчески ателиета, уъркшопи, годишни продукции, празнични програми и др.

ЦМДИ Търговище, като културно-информационен и творчески център е организатор на два общински конкурса - „Слово и багра" и „Еко-фантазии", които стимулират изявата на децата и учениците в различни направления.

РУО - Търговище, като институция към МОН също е организатор на две прояви:

• Регионална историческа конференция „История и памет", с която участниците обогатяват знанията си по история и присъстват на автентични церемонии от историческото и културното наследство;

• Регионален фотоконкурс за снимка с послания, посредством които се стимулират изявите и се насърчават учениците да покажат чрез фотографии гледната си точка за ценностите в живота.

В град Търговище, като областен град, се провеждат и няколко значими спортни състезателни прояви, организирани от българските спортни федерации (БСФ), финансово подпомогнати от Община Търговище: Международно състезание по ориентиране „Купа Великден", Международен турнир по свободна борба „Пламен Пенев", Държавен турнир по спортна стрелба и др.

Община Търговище, с цел насърчаване на творческите заложби и потребности на подрастващите, прилага мерки за стимулиране на деца и младежи с изявени дарби, като ежегодно до 28 февруари Общински съвет Търговище приема Програма на мерките. Те се осъществяват съгласно Наредба за условията и реда за стимулиране на деца и младежи с изявени дарби от Община Търговище, приета с Решение № 5 по Протокол № 21 от 26.02.2013 г., изменена и допълнена с Решение № 5 по Протокол № 48 от 27.03.2019 г. Наредбата има за цел да стимулира и подпомага даровити деца и младежи в областите „Образование, наука и техника", „Изкуство и култура" и „Спорт". Право на отпускане на стипендия имат всички деца и младежи, живущи на територията на Община Търговище, с доказани поне три значими постижения/изяви с класиране от първо до трето място в местни, регионални, национални, международни или световни форуми в областта, за която се кандидатства, съгласно Програмата по чл. 4, ал. 1 от Наредбата, обхванати от образователната система от предучилищна възраст до гимназиален етап на обучение.

Община Търговище продължава и осъществяването на утвърдената през годините добра практика за осигуряване на безплатен летен отдих в общинската почивна база в град Балчик на деца и ученици със спечелени награди от общински, областни, национални или международни олимпиади, състезания и конкурси.

Съгласно Правила за определяне на „Спортист на годината" и „Отбор на годината" на община Търговище, след проведена анкета между журналисти, спортни деятели, представители на БСФ, експерти от общинска администрация и общински съветници, се присъждат отличия „Спортист на годината" за значими постижения в областта на спорта за съответната година в следните категории: „Спортист на годината до 18 години" и „Отбор на годината". Така заедно с изтъкнати спортисти се отличават и талантливи деца и младежи от спортните клубове в града.

Училищата в община Търговище, като образователни институции провеждат ежегодна подготовка на талантливи ученици, с цел участие в престижни състезания, конкурси и олимпиади. Традиционно високи са постиженията на възпитаници на I ОУ „Христо Ботев", I СУ „Свети Седмочисленици", II СУ „Проф. Никола Маринов", ПГИИ „Джон Атанасов" и ПТГ „Цар Симеон Велики" в областите литература, изкуство, природо-математически науки, икономика и технологии.

Предизвикателства:

• Обезпеченост на образователната система със специалисти за оказване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца с изявени дарби;

• Обновяване на материалната база в институциите, работещи с деца с изявени дарби и осигуряване на съвременни условия за пълноценен учебен, спортно-състезателен и творчески процес;
• Осигуряване на повече закрити пространства за занимания по спорт и сценични изкуства;
• Разширяване на възможностите за обучение на деца и ученици с изявени интереси в областта на инструменталното изкуство, театралното изкуство, литература, наука, технологии, спортовете волейбол, шахмат, бадминтон и др.
• Осигуряване на целенасочена продължаваща квалификация на специалистите, работещи с деца с изявени дарби;
• Пълноценно сътрудничество между институциите, работещи с деца и ученици с изявени дарби, за постигане на пълен обхват и оказване подкрепа за личностното им развитие;
• Поощряване на участниците от колективните извънкласни форми, с морални и материални награди за постигнати високи резултати, наравно с индивидуалните такива.

2.5. Кариерно ориентиране на учениците

Кариерното ориентиране като част от общата подкрепа за личностно развитие е насочено към откриване на интересите и способностите на учениците и формиране на адекватна самооценка за избор на професия и подготовка за успешна професионална реализация. Обща и допълнителна подкрепа при преминаване в следваща степен на образование и избор на професия, и дейности по кариерно ориентиране в община Търговище, се осъществяват от ЦПЛР-ОДК Търговище. В институцията работят двама кариерни консултанти, с ученици от I до XII клас от всички видове училища, които предоставят актуална информация за: видовете подготовка в системата на средното и висшето образование; характеристиките на професиите, профилите и специалностите; потребностите и изискванията на пазара на труда. Чрез дейностите по кариерно ориентиране учениците получават разширени познания за различни професии, техните характеристики и изискванията за овладяването им, изграждат представа за собствените си силни страни, интереси и предпочитания. Придобиват умения за формулиране на адекватни и устойчиви кариерни цели, за планиране и управление на личностното си израстване и реализация на пазара на труда. Формират ценности, лични приоритети и визия за развитие. Създават кариерен план за лично и професионално бъдеще, с определяне на краткосрочни и дългосрочни цели.
Кариерните консултанти към ЦПЛР-ОДК Търговище подпомагат дейността на педагогическите съветници, класните ръководители и учителите, като предоставят информация, прилагат иновативни методи и добри практики в областта на кариерното ориентиране. Формите, подбираните теми и ресурси са разработени от експерти на МОН в съответствие с Програмата за кариерно ориентиране на учениците в училищното образование.
През изминалия стратегически период са проведени индивидуални и групови дейности по кариерно ориентиране - анкети, обучения, тренинги, дискусионни срещи и консултации за избор на образование и професия с ученици от всички степени на училищното образование в община Търговище.
Учениците, завършващи седми клас в община Търговище, ежегодно участват в информационната кампания „Дни на средното образование", която им предоставя възможност да получат подробна информация за приема в средните училища на територията на общината. Представени са всички професионални, профилирани и обединени училища на територията на общината.
Бъдещи цели:
• Изпълнение на дейности по кариерно ориентиране по проект BG05SFPR001-1.001-0001 „*Успех за теб*" на МОН, който се реализира по програма „Образование" 2021-2027,

съфинансиран от Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+). Дейност 5 „Провеждане на занимания по интереси, междуучилищни дейности и кариерно ориентиране и консултиране за обща подкрепа в училищното образование";

• Популяризиране на дейностите по кариерно ориентиране, чрез провеждане на информационни мероприятия сред родители и общественост за разясняване ползите от кариерното ориентиране на учениците;

• Разширяване на дейностите и организиране на форуми и обучения за преодоляване на типични грешки, свързани с избора на образование и професия от учениците;

• Включване на дейности по кариерно ориентиране в лятната ваканционна програма на ЦПЛР-ОДК Търговище, за придобиване на разширени познания за различни професии от ранна детска възраст;

• Организиране на кампании по кариерно ориентиране - Дни на средното образование, Дни на висшето образование и др.;

• Активно участие в „Регионална панорама на професионалното образование" и други събития на училищно, общинско и областно равнище.

2.6. <u>Обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст</u>

Отпадането от училище е отписването на ученик до 18-годишна възраст преди завършване на последен гимназиален клас, ако лицето не е записано в друго училище. Този процес е значим социален проблем и налага определянето на политики за превенция и реинтеграция на отпадналите ученици.

В изпълнение на разпоредбите на ПМС № 100/08.06.2018 г. относно Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст усилията приоритетно са насочени към:

• необхванатите 5, 6 и 7-годишни деца и ученици, както и новоотпадналите на възраст 9, 10 и 12 години;

• след промените в нормативните актове в общината се актуализира статусът на необхванатите 4-годишни деца, които не са посещавали или са прекъснали посещението на детска градина.

Приоритети при включването и задържането на учениците в задължителна училищна възраст:

• интензивно взаимодействие от страна на РУО-Търговище и отговорните институции по Механизма с образователните институции относно работата с върнатите и задържаните в училище ученици;

• за застрашените от отпадане и/или повторно отпадане се провеждат компенсаторни мерки чрез допълнително обучение и занимания по интереси, като се използват различни начини за достъп до обучителни материали.

Актуални успешни практики с цел преодоляване на риска от отпадане:

• насърчаване на родители без образование за обучение в самостоятелна форма, което мотивира и техните деца да посещават училище;

• включване на децата/учениците в групи за занимания по интереси, в т.ч. по проекти;

• закупуване на дрехи, обувки и тетрадки и осигуряване на безплатна храна от детската градина/училището;

• осигуряване на средства за извършване на медицински изследвания на децата, за да бъдат записани в детската градина.

В изпълнение на дейностите по Механизма фокусът на работа приоритетно трябва да бъде насочен към:

• предстоящите дейности за кандидатстване, класиране и приемане по държавен план-прием в осми клас на ученици в риск от отпадане;

• прилагане на мерки и действия за интервенция с цел преодоляване на проблемното

поведение, като се отправят предложения до кмета на общината за административни наказания на родители по реда на чл. 347 от ЗПУО.

Община Търговище работи активно в изпълнение на ПМС № 100/08.06.2018 г. за създаване и функциониране на Механизма, като със заповед на кмета на общината двама образователни експерти и секретарят на МКБППМН са оправомощени да съставят актове за установяване на административни нарушения (АУАН) по чл. 347, ал. 1, 2, 3 и 4 от Закона за предучилищното и училищното образование на родителите, които не запишат децата си, подлежащи на задължително предучилищно или училищно образование в детска градина или училище, като и на родителите, които не осигуряват присъствието на децата си в детските градини и училищата за времето, през което те подлежат на задължително предучилищно или училищно образование.

Характерен проблем при включването на учениците, предимно от уязвимите етнически общности, в училищното образование е склонността им да отсъстват от редовните учебни часове без уважителни причини. РУО-Търговище има за цел да идентифицира факторите и причините за този негативен процес, като планира контролна дейност, чрез която се анализират данните и съотносимостта им към предприетите мерки. Контролът е и във връзка с проследяване и повишаване на резултатите на учениците.

Водещ регионален приоритет трябва да бъде координацията и взаимодействието между отделните институции по Механизма с цел обсъждането на задълженията както за физическо участие, така и с осигуряване на специализирани превозни средства, консултиране, навременна информация за членовете на екипите за обхват и др.

Особено внимание заслужават инициативите за публичност на случаи на добро партньорство между институциите, родителите и неправителствени организации и успешните практики на училищата и детските градини, като с това се цели популяризирането на дейностите по Механизма.

2.7. Други институции в община Търговище

Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни към Община Търговище (МКБППМН)

Съгласно Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (ЗБППМН) системата за превенция и противодействие на асоциалните прояви на малолетните и непълнолетните включва Местни комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни на общинско ниво, които работят с деца от 8 до 18 години. На основание чл. 6, ал. 1 от ЗБППМН към Община Търговище е създадена Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. МКБППМН съвместно с Детска педагогическа стая и органите на образованието и при широкото съдействие на обществеността изпълняват превантивната дейност на територията на общината относно малолетните и непълнолетните. МКБППМН оказва съдействие на образователните институции за обхващане в училище на подлежащите на задължително образование деца, ограничаване на отпадането от училище на деца в криминогенен риск, ранна превенция и откриване на симптоми за извършване на криминални деяния и превантивна работа с родители на деца в риск. МКБППМН осъществява превантивната си дейност насочена към всички подрастващи на територията на община Търговище, чрез дейности и мерки за социално включване и обществено-възпитателно въздействие. Усилията на комисията са насочени в посока намаляване броя на противообществените прояви и деянията имащи характер на престъпления, извършени от страна на малолетни и непълнолетни лица, по-голяма ефективност на превенцията на рисковото поведение у подрастващите, с акцент върху корекционно-възпитателния аспект на дейността на комисията, както и по-пълноценно взаимодействие с институциите и организациите, имащи пряко или косвено отношение към дейността на МКБППМН на територията на община Търговище.

Съвет по въпросите на социалните услуги

Съгласно Закона за социалните услуги (ЗСУ), в сила от 01.07.2020 г., във всяка община се създава Съвет по въпросите на социалните услуги, който да подпомага извършването на анализ на потребностите от социални услуги на общинско ниво и анализ на състоянието и ефективността на социалните услуги, както и да разработва предложения за подобряване на качеството и ефективността на социалните услуги, които се предоставят на територията на общината. В изпълнение на ЗСУ в състава на Съвета по въпросите на социалните услуги се включват представители на териториалните структури на Министерствата на: труда и социалната политика, здравеопазването, образованието и науката, вътрешните работи, частни доставчици на социални услуги на територията на общината и юридически лица с нестопанска цел за обществено полезна дейност. С Решение № 18 по Протокол № 17 от 17.12.2020 г. Общински съвет Търговище създава Съвет по въпросите на социалните услуги.

Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания гр. Търговище

Центърът е социална услуга от резидентен тип, която осигурява индивидуализирана грижа и подкрепа за пълноценно израстване и развитие на децата, лишени от родителска грижа, за които в момента на настаняване са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство. Капацитетът на центъра е 14 потребители до 18 години, а ако са учащи - до 20-годишна възраст. Децата са смесени по възраст и пол.

Основните дейностите в услугата са: задоволяване на основните жизнени потребности, 24-часова грижа на всяко дете, в зависимост от потребностите му; здравни грижи; децата ползват и външни услуги като: Център за социална рехабилитация и интеграция към Комплекс за социални услуги за деца и семейства и Комплекса за здравно социални услуги гр. Търговище, където получават психологична подкрепа, като с тях по индивидуални програми работят специалисти - рехабилитатори, специални педагози и психолози; осигурен е достъп до подходящо учебно заведение и подкрепа в образователния процес; формират се умения за самостоятелен живот, съобразно възможностите на всяко дете; осигурява се безопасна и сигурна среда за живот; осигуряват се условия за включване на децата в разнообразни дейности и занимания като: спортни занимания, културни събития, участия в ателиета, честване на лични и национални празници, извеждат се на разходки до паркове и близки местности. организират се екскурзии; осигурява се възможност децата да възстановят и да поддържат връзка с родителите и семействата си.

Комплекс за социални услуги за деца и семейства гр. Търговище

В рамките на комплекса функционират три социални услуги:

1. <u>Център за обществена подкрепа</u> (ЦОП)

Целеви групи на услугата:

• Деца от 0 до 18 години в риск: жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унизително отношение или наказание в или извън семейството му; за които съществува опасност от увреждане на тяхното физическо, психическо, нравствено, интелектуално и социално развитие; необхванати от образователната система, в риск от отпадане или отпаднали от училище и техните семейства.

• Деца от 0 до 18 години и техните семейства от общността, към които са насочени дейностите по първична превенция, както и различни информационни кампании;

• Деца и младежи в услуги от резидентен тип;

• Младежи, напускащи услуги от резидентен тип;

• Бременни жени, родители/законни представители на дете в риск, за които ОЗД/ДСП е преценил, че имат нужда от специфична подкрепа или съдействие;

• Кандидат-осиновители и осиновители.

Основните дейности в услугата са организирани в Програми, които са разработени в съответствие с Методиката за условията и начина на предоставяне на социални услуги в ЦОП.

2. Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ)

ЦСРИ осигурява специализирана грижа за деца с проблеми в развитието. Услугата цели осигуряване качество на живот на децата с увреждания и/или СОП чрез предоставяне на дейности, подпомагащи тяхната социална интеграция. Осигурява им се комплексно въздействие за развиване на личностните ресурси на децата и на уменията им за социално включване.

Целеви групи на услугата - Центърът работи с деца от 3 до 18 години с различни по вид и степен на тежест увреждания:

• деца с лека и средна степен на умствена изостаналост;
• деца със сензорни и двигателни нарушения (детска церебрална парализа, аутизъм, множествени увреждания, синдром на Даун и др.);
• деца с увреждания от специализирани институции;
• деца с речеви и двигателни нарушения;
• деца от общността със СОП.

Съобразно потребностите на децата в ЦСРИ се извършват дейности като двигателна рехабилитация, психологическа подкрепа, социална рехабилитация и консултиране, логопедична подкрепа, развиване на различни навици и умения за живот, оказване на подкрепа на семействата, които обгрижват деца с увреждания и други.

3. Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания

Центъра за настаняване от семеен тип за деца и младежи е социална услуга от резидентен тип, която предоставя жизнена среда за пълноценно израстване и развитие на деца и младежи, за които не е възможно да бъдат отглеждани в биологичното им семейство, в семейството на близки или роднини, или в приемно семейство. По време на настаняването на децата се оказва съдействие и подкрепа за развиването на умения свързани с индивидуалните им потребности и за формирането им като личности, като настанените деца са включвани в различни дейности с практическа насоченост, чрез които придобиват умения за самостоятелен и независим живот и компетентности, които ще са им необходими след напускане на социалната услуга – грижа за здравето и личната безопасност, поддържане на добра лична и битова хигиена, организиране на свободното време, развиване на социални и личностни умения, педагогическа подкрепа, работа за овладяване на поведението, умения за самостоятелен живот.

Комплекс за социални услуги „ДЪГА“ гр. Търговище

В рамките на комплекса функционират две социални услуги:

1. Дневен център за подкрепа за деца и младежи с увреждания и техните семейства

Целта на социалната услуга е да бъде предоставсна подкрепа на родителите и семействата на деца с увреждания, а самите деца да бъдат подготвени за включване в масови детски заведения. Услугите се предоставят от специално обучен персонал, който оказва психологическа подкрепа, логопедична помощ, педагогическа дейност, кинезитерапия, арт терапия, социални дейности. Грижата може да е както почасова, така и целодневна, в зависимост от нуждите на потребителите. Насочването към услугата става както от личен лекар, така и от Дирекция „Социално подпомагане“. Капацитетът на центъра е 30 места за дневна грижа и 60 места за консултативна.

Целева група: деца от 3 до 18 годишна възраст с различен вид и степен на увреждания и деца в риск. Потребители на услугата са деца с двигателни, зрителни, ментални и множествени увреждания, диагностицирани с протокол от ЛКК, епикриза от лекар-специалист и ТЕЛК.

2. Център за работа с деца на улицата

В центъра се осигуряват здравни, социални и образователни услуги и консултиране, насочени към децата и техните семейства, реализират се дейности по превенция и прекратяване на всякакви форми на експлоатация на труда, насилие и противообществените прояви сред децата и младежите. Целта на социалната услуга в общността е да предотврати ранното отпадане от училищната система, неглижирането на здравето и социалната изолация на деца и младежи в риск от трайно или частично попадане на улицата. Капацитетът й е от 35 потребители.

Целева група: деца от 4 до 18 годишна възраст, техните семейства и близко обкръжение от маргинализирани или други общности, които са идентифицирани като деца в риск, застрашаващ живота, здравето и правилното им физическо и психическо развитие, необхванати от образователната система, социално неглижирани.

Център за социална рехабилитация и интеграция на „АСОЦИАЦИЯ НАЯ"

Центърът е социална услуга в общността за превенция и предотвратяване на домашното насилие. Тя включва комплекс от мерки за законова защита и психо-социална подкрепа на жени, деца и мъже, жертви на домашно насилие, за промяна на поведението на извършителите на домашно насилие, за повишаване на обществената чувствителност и нетърпимост към домашното насилие и за обединяване на ресурса на различни институции и организации по случаи на домашно насилие. Социалната услуга включва разнообразни консултативни, терапевтични, рехабилитационни, обучителни и информационни дейности, насочени към възстановяване, поддържане и разширяване на социалните умения, преодоляване на травмите от преживяното насилие и създаване на възможности за реализиране на личния потенциал на потребителите. Услугата предоставя почасова специализирана подкрепа за задоволяване на потребностите на потребителите, създавайки условия за тяхната социална интеграция и пълноценно включване в обществения живот, премахвайки едновременно с това психологическите, икономическите и социалните бариери, които биха могли да затруднят тези процеси.

Комплекс за здравно-социални услуги гр. Търговище

В рамките на комплекса функционират три социални услуги:

1. Дневен център за деца с увреждания

Дневният център предлага следните дейности:

• Индивидуални занимания - работа със логопед, специален педагог, психолог, кинезитерапевт;

• Групови дейности - подпомагане процеса на адаптация, социализация, възпитание и обучение;

• Ателиета - Центърът предлага на своите потребители разнообразни ателиета, за да придобиват знания и умения, подготвящи ги за реалния живот. Поставят се в различни ситуации, като се подкрепят от специалистите за тяхното изпълнение;

• Психологична работа с потребителите - осъществява се съобразно индивидуалните особености и потребности. Провежда се диагностична дейност, набелязва се корекционна работа. Работи се индивидуално и групово.

• Логопедична работа - обследване на децата с проблеми в развитието на речта, извършване на говорно-речева рехабилитация, постановка на фонеми, терапия при заекване, консултиране на ползвателите и техните семейства.

• Сензо-моторна терапия - метод на терапия, чрез релаксация и отпускащи занимания, специално насочени към сетивните възприятия - светлина, звук, докосване, миризма и вкус;

• Двигателна рехабилитация - индивидуална и групова, за подобряване на общото физическо състояние на ползвателите, пасивна и активна гимнастика, масажни процедури и други;

• Музикотерапия - групов метод на работа за разтоварване и стимулиране на сетива и емоции, подобряване на психо-емоционалното състояние, стимулиране на познавателните процеси и процесите на комуникация.
• Занимателна терапия - занимания чрез изцяло игрови методи и подходи.
• Монтесори терапия - развива самостоятелността, грубата и фина моторика, езиковите умения, комуникативността, интелекта на детето.
• Програма „Библиотека на играчките" с любезното съдействие на Фондацията за децата в риск по света.

2. Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания с потребност от постоянни медицински грижи

Центърът представлява социална услуга от резидентен тип за временна специализирана грижа за деца и младежи, в която се предоставят допълнителни грижи за здравето им, необходими поради характера, тежестта и продължителността на заболяването, състоянието или увреждането и които семействата не могат да предоставят в домашна среда. Центърът е с капацитет 8 места. Потребители на услугата са деца/младежи на възраст от 0 до 29 години с различни видове увреждания с потребност от постоянни медицински грижи, като тези до 18 годишна възраст не заплащат месечна такса.

3. Звено „Майка и бебе"

Това е социална услуга в общността, която предоставя временно настаняване на бременни жени и майки в риск да изоставят децата си. Насърчава родителската привързаност, подпомага младите майки чрез социално и психологическо консултиране и подкрепа. Услугата е 24-часова и е с капацитет 4 места (двойка майка-бебе). Потребители на услугата са бременни жени в последните месеци на бременността, при които има риск да изоставят детето след раждането; майки с новородени, изразили намерение да ги изоставят; майки, жертва на насилие, в състояние на остър жилищен проблем или друга кризисна ситуация. Престоят на потребителите е до 6 месеца. В Звено „Майка и бебе" се предоставят редица услуги, насочени към подкрепа на майката в грижите за детето й с цел да се предотврати неговото изоставяне, както и към настаняване в специализирана институция.

3. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Ключовите предизвикателства в периода 2024-2026 г. на Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Търговище са свързани с утвърждаването на философията и организацията на грижата за индивидуалните потребности на всяко дете и ученик. Успешното прилагане в практиката на духа, организацията и процедурите, изисквани от *Закона за предучилищното и училищно образование* и *Наредбата за приобщаващото образование,* поставя следните проблеми и предизвикателства:

• подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик чрез създаване на възможности за развитие и участие във всички аспекти на живота на общността;
• разширяване на иновациите в училищното образование, с цел ефективно формиране на ключови компетентности у учениците и развитие на даровитите деца и ученици;
• намаляване на дела на напусналите и/или системно непосещаващите образователната система;
• обезпечаване на системата с квалифицирани педагогически специалисти в сферата на приобщаващото образование;
• превенция на агресията и училищния тормоз;
• реализиране на приобщаващото образование с активното включване на родителската общност.

4. СТРАТЕГИЧЕСКА И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ:

ОСИГУРЯВАНЕ НА ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ И ПЪЛНОЦЕННА ЛИЧНОСТНА ПОДКРЕПА НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ:

Оперативна цел 1: Осигуряване на оптимални условия за учене и създаване на възможности за подготовка на децата и учениците да използват наученото в ежедневния аспект на личния, гражданския и професионалния живот и за по-пълноценното им развитие и усъвършенстване

Оперативна цел 2: Повишаване на знанията и уменията на педагогическите специалисти и на родителите за ефективно посрещане предизвикателствата на образователния процес и съвременните реалности

Оперативна цел 3: Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика.

Оперативна цел 4: Осъвременяване на учебната среда

Оперативна цел 5: Подобряване достъпността на средата

5. ОСНОВНИ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Мерките са групирани според оперативните цели и представят насочващи примерни направления и дейности за общината, образователните институции и другите институции, които ще планират и изпълняват конкретни дейности, според своите компетентности.

По оперативна цел 1: Осигуряване на оптимални условия за учене и създаване на възможности за подготовка на децата и учениците да използват наученото в ежедневния аспект на личния, гражданския и професионалния живот и за по-пълноценното им развитие и усъвършенстване

Мярка 1 - ***Организиране и провеждане на ранна диагностика на децата и учениците и разграничаване на нуждата от обща и от допълнителна подкрепа***

• Провеждане на скрининг за оценяване развитието на деца от 3 години до 3 години и 6 месеца, посещаващи детските градини;

• Провеждане на оценяване на децата на 5 и 6-годишна възраст и установяване на готовността им за училище;

• Оценяване на индивидуалните потребности на децата и учениците, за които има съмнения, че се нуждаят от допълнителна подкрепа.

Мярка 2 - ***Провеждане на обща подкрепа за личностно развитие на всички нуждаещи се деца и ученици***

• Провеждане на допълнителни обучения и консултации;

• Осигуряване на пълноценни условия за провеждане на занимания по интереси;

• Организиране на логопедична работа във всички училища и детски градини;

• Организиране на „учене чрез правене“ и чрез атрактивни за децата и учениците интерактивни подходи и техники;

• Осигуряване на допълнителен и различен ресурс за децата, които не могат да отговорят на изискванията на учебната програма.

Мярка 3 - ***Организиране на допълнителна подкрепа за личностно развитие на всички нуждаещи се деца и ученици***

• Създаване в училищата и в детските градини на екипи за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) на всяко конкретно дете и ученик, за което е потвърдено предоставянето на допълнителна подкрепа;

• Разработване на план за подкрепа;

• Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми за учениците със СОП при необходимост;

• Използване на разнообразни образователни стратегии, мултисензорни методики и иновативни техники за обучение и възпитание на нуждаещите се от допълнителна подкрепа деца и ученици;

• Осигуряване на необходимите терапии и рехабилитации на децата и учениците със СОП;

• Осигуряване на ресурсно подпомагане на деца и ученици със СОП.

Мярка 4 - ***Дейности за предотвратяване на тежки нарушения на дисциплината и прояви на агресия и тормоз***

• Провеждане на превантивни кампании и мероприятия срещу агресията и тормоза, както и за утвърждаване на принципите на честната игра и недопускането на насилие;

• Провеждане на консултации за справяне с гневните изблици и напрежението, както и за решаване на възникналите проблеми и конфликтните ситуации;

• Формиране на емоционална и социална компетентност и умения за ефективно управление на емоциите, за саморефлексия и разбиране на другия, за развитие на характера и позитивността;

• Въвеждане използването на посредник при решаване на конфликти;

• Въвеждане на практиката на наставничеството (индивидуална подкрепа за ученика от личност, която уважава) като начин за въздействие върху вътрешната мотивация.

Мярка 5 - ***Осигуряване на възможности за пълноценна личностна изява на всички деца и ученици***

• Организиране на училищно, общинско и областно ниво на спортни и културни събития, на които да се даде възможност на повече деца и ученици за публична изява;

• Подкрепа на талантливи деца чрез Програма на мерките за стимулиране на деца и младежи с изявени дарби от община Търговище по Наредба за условията и реда за стимулиране на деца и младежи с изявени дарби от община Търговище */приета с Решение на Общински съвет Търговище от 2013 г./*, както и чрез Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавни, общински и частни училища по Наредба за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби */приета с ПМС от 2003 г./*;

• Прилагане на системи за поощрения и награждаване на децата и учениците на училищно, общинско и областно ниво.

Мярка 6 - ***Реализиране на дейности за професионално ориентиране и консултиране и връзка с пазара на труда***

• Организиране на „Панорама на средното образование", съвместно с кариерните консултанти към ЦПЛР-ОДК Търговище, представяща професии и профили, осъществявани в училищата на територията на община Търговище;

• Организиране на инициативи за кариерното ориентиране в община Търговище от кариерните консултанти към ЦПЛР-ОДК Търговище;

• Провеждане на мероприятия в училищата, съвместно с представители на бизнеса и родителската общност за популяризиране на професионалното образование;

• Организиране на кръгли маси и работни срещи с работодатели, партньори, ученици, родители, Училищни настоятелства, Обществени съвети - на училищно и общинско ниво;
• Осигуряване на условия за превръщане на ученето през целия живот в реалност;
• Представяне на възможностите за професионално образование и развитие, които училищата предлагат, пред учениците със СОП и техните родители.

Мярка 7 - ***Реализиране на образователен процес за устойчиво развитие***
• Формиране и развитие на отношения и нагласи за здравословен и природосъобразен начин на живот;
• Създаване на „Зелена" образователна среда.

По оперативна цел 2: Повишаване на знанията и уменията на педагогическите специалисти и на родителите за ефективно посрещане предизвикателствата на образователния процес и съвременните реалности

Мярка 1 - ***Осигуряване на специалисти в училищата и детските градини за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие***
• Осигуряване на необходимите специалисти за развитие на дарбите и интересите на децата и учениците;
• Осигуряване на психолози и логопеди във всички училища и детски градини;
• Осигуряване /при нужда/ на други специалисти за провеждане на терапевтични програми и методики - рехабилитатори на слуха и говора, рехабилитатори на деца с нарушено зрение, ерготерапевти, кинезитерапевти и други.

Мярка 2 - ***Повишаване квалификацията и уменията на педагогическите специалисти за идентифициране на потребностите от предоставяне на обща и допълнителна подкрепа***
• Проучване на потребностите за теми и обучения за квалификация на педагогическите специалисти, работещи за подкрепата на личностното развитие на децата и учениците;
• Провеждане на обучения на училищно, общинско и на областно ниво за педагогическите специалисти, работещи с деца и ученици, по теми, свързани с приобщаващото образование;
• Осигуряване на въвеждащо и продължаващо обучение на лица, назначени на длъжността „помощник на учителя".
• Провеждане на обучения на педагогически специалисти от детските градини и училищата за използване на съвременни методики и средства за допълваща и алтернативна комуникация.

Мярка 3 - ***Осигуряване на методическа подкрепа на екипите за подкрепа за личностно развитие и на координаторите в училищата и детските градини***
• Предоставяне на рамки и матрици на документи;
• Провеждане на супервизия, методическа подкрепа и обучения от специалисти от РЦППО-област Търговище и ЦПЛР-ОДК Търговище.
• Провеждане на обучения на специалисти, участващи в ЕПЛР в детските градини и училищата в общината за въвеждане на карта за функционална оценка на специалните образователни потребности базирана на ICF-CY.
• Провеждане на практикуми, обмяна на опит и различни инициативи за споделяне на успешни практики при обучение на деца и ученици със СОП.

Мярка 4 - ***Приоритетно търсене на финансиране по проекти и национални програми за сътрудничество между педагогическите специалисти и обмен на добри практики***

По оперативна цел 3: Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и институциите

Мярка 1 - *Създаване на работещи практики за взаимодействие между деца и ученици, педагогически специалисти и родители*
Мярка 2 - *Създаване на работещи практики за взаимодействие между детски градини, училища, общинска администрация, отдел за Закрила на детето, РУО и др.*
Мярка 3 - *Развитие на ефективни форми за работа с родителите на деца и ученици със специални образователни потребности*
Мярка 4 - *Работа с родителите на деца и ученици с изявени дарби*
Мярка 5 - *Подобряване на координацията и сътрудничеството между институциите по отношение на работата с децата в риск и деца, жертви на насилие*
Мярка 6 - *Дейности, насочени към местната общественост за преодоляване на предразсъдъците и за повишаване на информираността и съпричастността към децата и учениците със специални образователни потребности.*

По оперативна цел 4: Осъвременяване на учебната среда

Мярка 1 - ***Създаване на STEM интегрирана учебна среда за обучение***
• Осигуряване на подходящи устройства и интернет за всички деца и ученици;
• Оптимизиране използването на образователен софтуер, мултимедийни учебни материали и ресурси, електронни учебници, уеб приложения за обучение, образователни сайтове, дидактически упражнения и игри;
• Предоставяне на допълнителни обучителни материали на деца и ученици със СОП.

Мярка 2 - ***Кадрова обезпеченост за обучение в дигитална среда***
• Участие на педагогическите специалисти в краткосрочни обучения за усъвършенстване на уменията им за преподаване и провеждане на обучение в електронна среда;
• Провеждане на мотивационни и надграждащи обучения, обмяна на опит и споделяне на добри практики чрез използване на STEM приложения.

Мярка 3 - ***Развитие на ефективно сътрудничество с родители на деца и ученици със СОП в условията на STEM интегрирана учебна среда***

По оперативна цел 5: Подобряване достъпността на средата

Мярка 1 - ***Подобряване на достъпността на архитектурната среда в образователните институции като част от осигуряването на подкрепяща среда***
• Изграждане на съоръжения за достъпност в училищата и детските градини - рампи, асансьори, адаптирани санитарни възли, детски площадки и съоръжения за игра и др.;
• Осигуряване на специализиран транспорт за нуждаещите се деца и ученици;
• Адаптиране на тротоарите за придвижване на деца и ученици с колички.

Мярка 2 - ***Подобряване на достъпната физическа среда***
Достъпната физическа среда съчетава универсалния със специализирания дизайн и основните й характеристики са логичност, видимост и подходящо осветление. Достъпът на физическата среда е:
• Визуален - контраст и цветове, осветление и визуална маркировка;
• Тактилен - водещи парапети, предпазни решетки, тактилни символи;
• Вертикален - преодоляване на стълби, рампи, специални асансьори;
• Хоризонтален - включва изисквания към врати, фоайета, коридори, водещи линии,

санитарни помещения и др.

Мярка 3 - ***Подобряване на специализираната подкрепяща среда в образователните институции***

• Създаване и оборудване на подходящи учебни кабинети във всяко училище и детска градина;
• Създаване и оборудване на подходящи помещения за специализирана, терапевтична подкрепа;
• Реализиране на проекти по Националните програми на МОН, насочени към осигуряване на съвременна образователна среда, достъпност и сигурност;
• Организиране на необходимите разумни улеснения за участие на учениците със СОП в национални външни оценявания и държавни зрелостни изпити;
• Създаване и оборудване на зали и кабинети за развиване на дарби и интереси.

6. ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Постигането на оперативните цели на общинската стратегия ще се следи чрез няколко основни индикатора, свързани с основни аспекти от цялостната промяна.

6.1. Брой деца и ученици, на които е осигурена обща подкрепа за личностно развитие;
6.2. Брой деца и ученици, на които е осигурена допълнителна подкрепа за личностно развитие;
6.3. Брой родители, които са съпричастни с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците;
6.4. Брой детски градини и училища, организиращи качествена подкрепа за личностно развитие;
6.5. Брой педагогически специалисти, участвали в обучения за развитие на професионалните компетентности за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие;
6.6. Брой институции със значително подобрение на материалната база - нови елементи на достъпна архитектурна среда, разкрит кабинет;
6.7. Брой детски градини и училища, в които работят логопеди и психолози.

7. ВРЪЗКА С ДРУГИ СТРАТЕГИИ

Целите и дейностите на настоящата общинска стратегия са свързани и допринасят за постигането на целите на следните национални стратегически документи:
• Национална стратегия за детето 2019-2030 г.;
• Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 - 2030).

8. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Общинската стратегия се изпълнява от институциите, работещи на общинско ниво. Община Търговище отговаря за цялостното изпълнение на общинската стратегия на своята територия и за приноса към изпълнението на областната стратегия. Целите се постигат с общите усилия на всички заинтересовани от процеса страни, в съответствие с компетенциите им и с планираните цели и дейности.

След приемането на областната стратегия, в изпълнение на чл. 197, ал. 1 и 2 от ЗПУО, Община Търговище разработва общинска стратегия за личностно развитие на децата и учениците за същия времеви период, която се приема от Общинския съвет.

За изпълнение на общинската стратегия, ежегодно Общинският съвет по предложение на кмета и след съгласуване с Регионалното управление на образованието, приема Годишен план за изпълнение на дейностите за подкрепа за личностно развитие (чл. 197, ал. 3 от ЗПУО). Настоящата общинска стратегия е отворена за актуализация, изменения и допълнения.

9. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Реализирането на подкрепата за личностно развитие е средство за повишаване на ефективността на образователната среда, обединяване на ресурсите и изграждане на позитивен психологически климат в образователните институции.

Качественото образование гарантира надграждане на знания и умения за максимално развитие на потенциала на всяко дете. Образованието създава необходимите условия за добра професионална и социална реализация. Чрез приобщаващото образование младите хора придобиват нагласи за съобразяване с обществените правила и ненакърняване правото на другите да се реализират в живота.

Равният достъп до качествено образование осигурява на всяко дете и ученик възможност до образование и обучение в условията на съвременна материална база, високо квалифицирани педагози и позитивен психологически климат.

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ)

ДГ	Детска градина
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие
ЗБППМН	Закон за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
НПрО	Наредба за приобщаващото образование
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
МКБППМН	Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните
МОН	Министерство на образованието и науката
МС	Министерски съвет
НЕИСПУО	Национална електронна информационна система за предучилищното и училищното образование
ОУ	Основно училище
ОЗД	Отдел „Закрила на детето“
ПО	Приобщаващо образование
ПГ	Професионална гимназия
ПМС	Постановление на министерски съвет
ПЛР	Подкрепа за личностно развитие
РЕПЛР	Регионален екип за подкрепа за личностно развитие
СУ	Средно училище
СУУУС	Специално училище за учещи с увреден слух
РУО	Регионално управление на образованието
РЦППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование
СОП	Специални образователни потребности
ЦПЛР-ОДК	Център за подкрепа за личностното развитие - Обединен детски комплекс
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦОУД	Целодневна организация на учебния ден
ЦСОП	Център за специална образователна подкрепа
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция
ОРЕС	Обучение от разстояние в електронна среда

Приета с Решение №19 по Протокол №7 / 23.04.2024г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ